

Socialdepartementet

Via e-post

S.remissvar@regeringskansliet.se

David.brandell@regeringskansliet.se

Stockholm
2020-12-22

Ert dnr
S2020/09214

Vårt dnr
2020/211

Remiss av promemorian Covid-19 lag

Näringslivets Regelnämnd NNR har inte av någon anledning fått det aktuella ärendet på remiss men vi önskar ändå att avlämna följande synpunkter. Vi finner att förslaget innehåller många olika delar och förslag till ett flertal lagändringar med tillhörande bemyndigande. NNR väljer att kommentera och fokusera på ett antal övergripande frågor och principiella utgångspunkter kopplat till presenterat underlag.

Den rådande pandemin påverkar samhället på ett mycket ingripande sätt och innebär stora påfrestningar för drabbade och deras anhöriga, men även för många företag. Här har pandemin medfört att vissa branscher som exempelvis hotell och restaurang, delar av transportbranschen och besöksnäringen tappat mellan 80 - 90 procent av sin omsättning i förhållande till samma månader år 2019. Givet denna situation finns det en stor risk för att strukturen kommer att påverkas även på längre sikt till följd av att konkurserna kommer slå ut många företag. Därtill innebär smittspridningen en stor osäkerhet om framtiden och som påverkar i princip hela världsekonomin negativt.

I underlaget presenteras en tillfällig lag ned olika former av särskilda begränsningar som ska kunna införas för att förhindra spridningen av Covid-19 i princip hela samhället och där människor möts fysiskt på något sätt. Avsikten är att lagen ska börja gälla fr.o.m. 15 mars 2021 till utgången av mars 2022. Ett av huvudförslagen medför att regeringen med stöd av lagen och tillhörande bemyndigande till olika myndigheter ska kunna vidta åtgärder för att förhindra smittspridning och mer generellt än idag kunna införa restriktioner. I förhållande till tidigare målgrupper tillkommer här även främst köpcentrum, kollektivtrafik och övriga resetjänster. Socialdepartementet menar att förslagen ökar förutsättningarna för att kunna vidta mer träffsäkra och flexibla åtgärder utifrån ett smittskyddsperspektiv. Under våren har regeringen valt att göra ändringar i bland annat ordnings- och alkohollagen för att förhindra smittspridningen, vilket inte kan anses vara lösningar som ger det bästa resultatet utifrån smittskyddssynpunkt. Ett annat problem har varit att vissa verksamheter har påverkats i hög grad som till exempel restauranger, medan räckvidden för andra delar i samhället inte funnits

där, vilket gör att det finns och funnits problem med legitimiteten. I det perspektivet är det därför mer lämpat med en samlad lagstiftning och där det kan vidtas åtgärder på områden där de mest behövs för att förhindra smittspridningen. NNR bedömer att presenterad reglering med en tillämpning som bygger på proportionalitet, flexibilitet och medicinska bedömningar kan ge bättre smittskydd men samtidigt mildra de negativa effekterna för företag och medborgare.

Vi förstår att regeringen vill införa en samlad lag för att kunna vidta mer träffsäkra åtgärder i syfte beivra spridningen av Covid-19, men det gäller att samtidigt göra avvägningar med hänsyn till andra intressen och grundläggande rättigheter som egendomsskydd och näringsfriheten. Frågan om proportionalitet är således central och måste beaktas i varje enskilt fall. Därtill är det av största vikt att även ta bort restriktioner fortast möjligt givet att det visar sig att åtgärderna inte har någon effekt på smittspridningen, men som har negativ inverkan på andra samhällsintressen och grundläggande fri och rättigheter.

Folkhälsomyndigheten kommer med förslaget att få ett flertal nya bemyndigande för de verksamheter som beskrivs i avsnitten 9.1–9.7. Länsstyrelsen föreslås vara den myndighet som ska ges befogenheter att kunna vidta restriktioner i sina regioner och mot enskilda samt vara den tilltänkta tillsynsmyndigheten. NNR menar att det krävs betydande medicinsk kompetens för att kunna fatta sådana beslut och den saknas sannolikt på landets länsstyrelser. Beslut i enskilda fall måste åtföljas av grundläggande krav på rättssäkerhet och grunda sig på att det krävs utifrån ett sakligt smittskyddsbehov. Här vill NNR även peka på omständigheten vad gäller förutsättningarna att få till bättre preventiva åtgärder. Det får anses vara vitalt att regionerna får till bättre underlag om smittspridningen genom smittspårning och testning, vilket idag sker i högst varierande omfattning, trots att kravet är det samma för samtliga regioner. NNR saknar i underlaget denna nödvändiga koppling till regionernas skyldigheter avseende prevention och uppföljning. Detta är en förutsättning för att kunna påföra restriktioner kollektivt eller mot enskilda verksamhetsutövare som har sin grund i ett evidensbaserat smittskyddsarbete. Smittskyddsarbetet måste ske till lägsta möjliga samhällsekonomiska kostnad och för att kunna avgöra detta skulle länsstyrelserna sannolikt behöva kompetenser och resurser som de idag saknar. Det framgår att det ska ske en samordning med Folkhälsomyndigheten och Smittskyddsläkaren, som dock båda får anses vara knappa resurser och trånga sektor i detta sammanhang, vilket måste beaktas i diskussionen om vilka institutioner som ska ges utvidgade mandat och om de har förutsättningarna att kunna lösa uppgifterna.

Av underlaget framgår att frågan om ekonomisk ersättning för de som berörs av restriktioner som meddelas genom förordningar med stöd av den föreslagna lagen ska övervägas och omhändertas inom ramen för det arbete som regeringen bedriver för att mildra effekterna av Covid-19 för näringslivet (avsnitt 17). NNR menar att en sådan lösning inte åtföljs av den precision som här kan anses vara nödvändig och avstyrker den föreslagna lösningen. Näringsidkare som träffas måste kunna känna sig trygga med att få ersättning för den ekonomiska skada som följer av åtgärder som meddelas med stöd av föreslagna lag. Detta gäller inskränkningar i bred bemärkelse och inte bara fullständiga nedstängningar.

De ekonomiska stöd till näringslivet som regeringen valt att införa är i flertalet fall svårtillgängliga och skapar för höga trösklar samt åtföljs av långa handläggningstider som gjort att företag gått i konkurs under väntetiden eller tvingats säga upp personal. Enligt NNR är det således inte en lösning som håller för att hantera framtida restriktioner och det måste till andra lösningar. NNR menar att det i föreslagna lag tydligt måste framgå hur

ersättningsfrågan ska hanteras och på vilka grunder ersättning ska beräknas. Det allmännas intresse i form av att förebygga smittspridning är en fråga som inte näringslivet bör bära kostnaden för, utan får primärt anses vara ett åtagande som främst villar på regeringen och staten. Här menar vi som påtalas ovan att frågan om proportionalitet måste vara vägledande för dessa beslut och att det gäller att få till största möjliga prevention av smittan till lägsta möjliga samhällsekonomiska kostnad. Den avvägningen kan knappast en enskild myndighet göra som har ett begränsat mandat i sammanhanget. Detta talar för att det måste till någon form av samlad instans där frågan om restriktioner och ersättning kan prövas liksom för att få till enhetlig tillämpning. Här borde det finnas möjligheter att omfördela resurser i form av personal med rätt kompetens till en instans inom staten och för att kunna få till en snabb och rättssäker hantering, vilket i viss mån exempelvis ägde rum under migrationsvågen år 2015/16 med omfördelning av personal mellan myndigheter.

Näringslivets Regelnämnd NNR

Tomas Lööv